

Odhalenie pamätnej dosky profesorovi Vladimírovi Hajkovi, prvému dekanovi Prírodovedeckej fakulty Univerzity P. J. Šafárika Košiciach pri jej 50-tom výročí je prejavom vďaky človeku, ktorý sa významnou mierou podieľal na budovaní košickej vedeckej a pedagogickej základne. Košice boli v Hajkovom živote útočiskom, do ktorého sa k manželke a rodine vracal pri každej príležitosti aj počas svojej pätnásťročnej bratislavskej anabázy. Keď som s ním spolupracoval, debatovali sme koncom týždňa o tom, aké bude počasie, či poletí vládny špeciál alebo bude treba ísť dvoma autami – bratislavským do Zvolena a košickým zo Zvolena domov.

O tom, akej úcte a priateľstvu sa tešil v košickej akademickej komunite som sa presvedčoval pri pravidelných koncertoch SAV v januári a v lete v ostatných rokoch jeho života, keď sa okolo neho v Dome umenia vždy vytváral krúžok priateľov a žiakov.

Vladimír Hajko spravil však veľa aj pre Bratislavu, resp. pre celé Slovensko. Jeho budovateľský elán pripomínajú budovy a laboratória v našom hlavnom meste, v Tatrách, Nitre a inde. Prežili sme vďaka tomu chudobnejších pätnásť rokov po r. 1989. V. Hajko na čele SAV bol vtedy *de facto* slovenským ministrom vedy, riadil plán základného výskumu a na jeho pozvanie prichádzali na porady do SAV ministri tých rezortov, ktoré robili základný výskum.

Preto by bolo samozrejmé, ak by sa mu pamätnou doskou odvdáčila aj Bratislava resp. SAV. To, že vzťah medzi ním a Bratislavou nebol až taký vrelý ako v Košiciach vyplýva z niekoľkých pochopiteľných okolností. Najtrvalejšie väzby vznikajú v mladom veku a V. Hajko nastúpil na post predsedu SAV ako zrelý päťdesiatnik. Nastúpil v čase normalizácie, ale úspešne sypal piesok do jej súkolí, až dosiahol zmenu štruktúry SAV

a oslabil pozíciu dogmatikov. Atmosféra vo väčšom meste je menej osobná, viacej sformalizovaná. Nakoniec, Hajko odchádzal z postu predsedu SAV v dobe najťažšej, v decembri 1989. Napriek bežnému škandalizovaniu tej doby nezaznamenal som ponosy a sťažnosti, čo bolo viac, ako byť obsypaný vyznamenaniami ešte pár mesiacov predtým. Prof. Hajko pritom uvažoval v druhej polovici 80-tych rokov viackrát, že sa vzdá svojej funkcie, ale nedostal na to súhlas.

Napriek všetkému treba povedať, že obdobie pôsobenia v Bratislave zaradil V. Hajko vo svojej eseji *Starec a jeho myšlienkový svet* medzi piliere, o ktoré sa opieralo jeho životné šťastie.

Dnešné uctenie si prof. Hajka na pôde Košíc je pre mňa výzvou, aby sme v SAV spolu s mojimi bývalými spolupracovníkmi z Predsedníctva SAV iniciovali primerané memorovanie jeho osobnosti. Ultimatívny termín bude jeho storočnica.

Okrem budovateľského elánu za črty Hajkovej osobnosti považujem veľkorysosť a etický rozmer. Veľkorysosť sa prejavovala v tom, že nelipol na vlastnom statuse, kedykoľvek bol ochotný „ohroziť sa“ obklopením schopnými ľuďmi. Podobnosť je tu s A. Carnegym, ktorý si napísal vlastný epitaf: tu leží človek, ktorého prednosťou bolo, že dokázal okolo seba sústrediť ľudí schopnejších ako on sám. Samozrejme, že tento výrok vnímame aj ako posledný kompliment tohto významného človeka svojim spolupracovníkom.

Etický rozmer sa prejavil neraz, najmä v 70-tych a 80-tych rokoch, keď bola jeho absencia v spoločnosti typická. V. Hajko dokázal povedať aj na politickej pôde pravdu, aj keď diplomatickým a nekonfrontačným spôsobom. V SAV našli v období, keď bol predsedom, azyl politicky

nepohodlní ľudia, napr. prof. Ľ. Hrivnák, ktorý sa angažoval vo výzve *Dvetisíc slov*.

Po odchode prof. Hajka z postu predsedu sa SAV k jeho osobnosti vracala. Pri nasledujúcich jubileách sme ho obdarovali materiálmi, ktoré sú v ľudskej civilizácii hlavné – papierom, keramikou a kovom. V Košiciach dostáva dnes kameň – ten je najtrvalejší. V Bratislave mu ho ešte dlžíme.

Š. Luby, 20. 5. 2013

